

Cradle to cradle is dwaalleer

Boodschap dat er veel valt te verdienen en we economisch gewoon door kunnen blijven groeien maakt nieuw kerkgenootschap ook aantrekkelijk voor bedrijven.

Door: prof. mr. Friso de Zeeuw, praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft en directeur Nieuwe Markten Bouwfonds Property Development.

De cradle to cradle-hype die uitgaat van ultiem hergebruik, focust op afvalvermijding en dat is in Nederland totaal geen duurzaamheidsthema. Het is zeker geen oplossing voor een duurzame ontwikkeling van wonen en werken in Nederland. Als zelfs een Nederlandse premier de geestelijk vaders van een duurzaamheidsfilosofie uitnodigt, is er zeker sprake van een superhype. Die status hebben chemicus Michael Braungart en architect William McDonough bereikt met hun concept 'cradle to cradle'. Hun boodschap; elk product kan aan het eind van zijn levenscyclus volledig hergebruikt worden. Dat is alleen realiseerbaar als al vanaf de ontwerpfase met dat doel rekening wordt gehouden. De vergaande consequenties: hoe meer consumptie, hoe beter, want 'afval' is immers 'voedsel'.

Nederland doet mee: Almere wil 60.000 woningen volgen dit principe bouwen, Venlo doet hetzelfde met de Floriade 2012. Maar hoe doordacht cradle to cradle (C2C) ook is voor wat betreft de materiële zijde van duurzaamheid, het is allesbehalve een oplossing voor de uitdagingen waarmee we in Nederland worden geconfronteerd in ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling. C2C biedt geen antwoord op de gevolgen die de toepassing ervan heeft op echte duurzaamheidskwesties zoals energie- en waterverbruik, natuur en mobiliteit. De 'oplossingen' gaan niet verder dan het oude repertoire met wat groene daken en meervoudig ruimtegebruik. De complexe uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd vergen een uitgebreider antwoord.

C2C gaat ervan uit dat afvalproducten moeten worden omgezet in voedsel en als dat niet kan, moet het als grondstof kunnen dienen voor producten van dezelfde kwaliteit als het oorspronkelijke product. Hierin leidt C2C de maatschappij op het dwaalspoor van een monomane focus op afvalvermijding. Afval en afvalverwerking vormen in Nederland nauwelijks nog een duurzaamheidsvraagstuk, afgezien van zwerfafval. Kijk bijvoorbeeld naar de nieuwe generatie afvalverbrandingsinstallaties. Wat daar uit de schoorsteen komt, is gezonder dan het binnenklimaat van woningen met slecht werkende balansventilatie. De installaties produceren energie en de reststoffen zijn voor 90 à 95% herbruikbaar. De focus op afvalverwijdering is dus irrelevant en verkeerd, want via C2C zijn nog maar een paar procenten te winnen op de huidige recyclingscores.

C2C beperkt zich tot het domein van de materialen en biedt binnen dat domein een lonkend perspectief. De misvatting die nu ontstaat, is dat het wordt omarmd als de panacee voor duurzaamheid. Voor duurzame gebiedsontwikkeling geeft C2C echter geen adequate handvatten. Daarvoor kunnen we veel beter terecht bij vertrouwde begrippen die ons echt verder helpen. Allereerst het zoeken naar de juiste balans tussen people, planet en profit. Geïntroduceerd door de commissie-Brundtland (1987). In de tweede plaats het ruimtelijk kwaliteitsbegrip in termen van gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. En ten slotte een leerstuk uit de gebiedsontwikkeling zelf: het verbinden en combineren van functies, disciplines en belangen. Dat moeten de ambitieuze en tegelijkertijd nuchtere en begrijpelijke invalshoeken voor duurzame gebiedsontwikkeling blijven. Overigens met alle dilemma's die ze met zich mee kunnen brengen.

Waarom is C2C dan nu zo populair? De Amerikaanse optimistische toonzetting, gecombineerd met een slimme marketing, werkt kennelijk aanstekelijk. En de boodschap dat er veel geld mee valt te verdienen en we gewoon economisch door kunnen blijven groeien, maakt het ook voor bedrijven aantrekkelijk om zich aan te sluiten bij dit nieuwe kerkgenootschap.

Maar we twijfelen eraan of C2C over vijf jaar niet tegen zijn uiterste houdbaarheidsdatum zit. Alle boeken, nota's en plannen die er tegen die tijd al aan gewijd zijn, kunnen dan naar de papierrecycling. Wat wél zal blijven is het streven naar duurzaamheid, op een evenwichtige wijze vormgegeven. Laten we dus nu concrete en toepasbare duurzaamheidsinvesteringen plegen, zoals investeren in meer groen middels het aanleggen van extra natuur en investeren en toepassen van Co2-reducerende maatregelen waardoor energiereductie wordt gepleegd. Daar heeft Nederland behoefte aan.

Friso de Zeeuw is praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de TU Delft en directeur Nieuwe Markten bij Bouwfonds Property Development.

Dit artikel is 12 augustus 2008 ook verschenen in Het Financieele Dagblad.